

Jozef: geloven in de toekomst

De apostel Petrus vertelt dat de geest van Christus getuigde in de woorden van de profeten (1 Petr. 1:11). Ik denk niet dat Jozef zich daarvan bewust was, maar feit is wel dat zijn hele leven één profetie was over het lijden van Jezus en de heerlijkheid daarna.

Henk Poot

Jozef was een jongen en later een man van geloof, die leefde bij de beloften en de woorden van God. Als ik kijk naar de betekenis van het woord geloof, zoals het voorkomt in de Hebreeuwse tekst van het Oude Testament en in de Griekse taal van het Nieuwe Testament, dan betekent het allereerst vertrouwen en hopen, maar ook geloven in iets wat nog niet zichtbaar is, en niet in de laatste plaats: gehoorzamen.

Jozef kent de haat van zijn broers, maar hij gehoorzaamt. Geloven is doen wat God je opdraagt

Zo zal Paulus aan het begin van zijn brief aan de Romeinen schrijven dat hij de roeping van God ontvangen heeft om gehoorzaamheid van het geloof te bewerken onder de heidenen. Nu, die verschillende betekenissen van 'geloof' vinden we terug in het leven en in de houding van Jozef, de geliefde zoon van de aartsvader Jakob. Ik wil er vijf voorbeelden van laten zien.

'GA TOCH'

We kennen de geschiedenis vanaf het begin: Jozef, zeventien jaar oud, die van zijn vader een prachtige mantel krijgt als teken dat hij de erfgenaam is, ontvangt van God dromen over een bijzondere toekomst, dat zijn broers ooit voor hem zullen knielen en dat hij koning over hen zal zijn. Maar we horen ook van de weezin en de jaloezie van zijn broers, Juda voorop. Er staat zelfs dat zij hem haten vanwege zijn gedrag, vanwege zijn woorden en om dromen die in hun ogen hersenspingsels zijn van een verwaande en arrogante geest. Er staat dat ze geen woord van shalom meer tegen hem over hun lippen kunnen krijgen. En dan, als ze ver weg, achter Sichem, de schapen weiden, vraagt Jakob Jozef op weg te gaan om zijn broers te bezoeken en te vragen naar hun shalom: 'Ga, ik stuur je naar hen toe. (...) Ga toch...'

En dan antwoordt Jozef met: 'Hier ben ik.'

Natuurlijk weet hij van de haat van zijn broers, hij weet dat het geen eenvoudig bezoek zal zijn, maar hij gehoorzaamt. En bij die gehoorzaamheid bewaart hij het geloof in wat de Heere hem verteld heeft.

Geloven is niet in de eerste plaats een gevoel, is ook niet zo'n overzicht over de situatie en de toekomst hebben dat je gelooft dat het wel goed komt. Het is doen wat God je opdraagt en daarop gericht zijn. Ik denk aan die prachtige woorden van Mozes: 'Dit is het woord dat de HEERE geboden heeft. Doe het, dan zal de heerlijkheid van de HEERE

Dromen spelen een belangrijke rol in de geschiedenis van Jozef. (foto: Ketut Subiyanto, Pexels)

aan u verschijnen' (Lev. 9:6), of wat Johannes schrijft: 'En dit is Zijn gebod: dat wij geloven in de Naam van Zijn Zoon, Jezus Christus, en dat wij elkaar liefhebben, zoals Hij ons een gebod gegeven heeft' (1 Joh. 3:23).

Jozef, bescheiden jegens God, grijpt niet zijn broers in de kraag om de droom te laten uitkomen

We zijn soms veel te veel gericht op wat er morgen allemaal gebeuren kan. We kijken naar de wereld en we maken ons zorgen. Maar dat is niet waar ons hoofd mee vol moet lopen. Dat is het Woord en het gebod van de Vader. In alle eenvoud daarin je weg gaan. Er

staat nergens dat Jozef aarzelde, dat hij wees op het gevaar dat hij zou lopen, dat hij vol onrust en angst op weg ging. Hij was gehoorzaam. Zoals Jezus later. Hij zei dat Hij het gebod van de Vader ontvangen had om zijn leven

af te leggen en het weer op te nemen en dat Hij daarin gericht was op het zichtbaar worden van de heerlijkheid van God (Joh. 10:18 en 12:27). En op de achtergrond horen we dan de profetie van Psalm 40: 'Toen zei Ik: Zie, Ik kom, in de boekrol is over Mij geschreven. Ik vind er vreugde in, Mijn God, om Uw welbehagen te doen; Uw wet draag Ik diep in Mijn binnenste' (vers 8 en 9).

GELOOF IS VERTROUWEN

En dan gebeurt er van alles: de kleren worden hem van zijn lijf gescheurd, de put, verkocht als slaaf, van de ene hand in de andere, Potifar, de vrouw van Potifar, en ten slotte in de gevangenis, vals beschuldigd. Zijn leven wordt ondergedompeld in lijden. Er is niets, er is ook werkelijk niets om uit af te leiden dat de beloften van God en de dromen die Jozef ooit ontvangen had, waarheid worden. Ze zijn natuurlijk wel waarheid, maar er is niets van te zien. Integendeel. In deze periode van zijn leven is geloven, vertrouwen op de dingen die je niet ziet (Hebr. 11:1), 'de vaste grond van de dingen die men hoopt'. Vertrouwen in een God die de dingen uit het niets, uit woestheid en leegheid in het aanzijn kan roepen.

Op een morgen ziet hij in de gevangenis twee medegevangenen mistroostig in de hoek van hun cel zitten. En op zijn vraag wat eraan scheelt, antwoorden zij dat zij elk een droom hebben gehad die zij niet begrijpen en waar zij over inzitten. En ik denk: wat zou ik in die situatie zoal gezegd hebben? 'Dromen zijn bedrog?' of 'Maak je daar maar geen zorgen om, ik heb ook weleens wat gedroomd, maar ik durf het je hier niet eens te vertellen?' Maar Jozef zegt: 'Is de uitleg niet aan God? Vertel ze toch aan mij!' (Gen. 40:8). Dwars door alle omstandigheden heen ziet Hij op God. Hij gelooft nog steeds in zijn dromen, Jozef gelooft in de toekomst, niet omdat alles meezit, maar omdat alles in de handen van God ligt. En zo heeft Jezus zich door zijn lijden heen geloofd en is Hij zelfs in zijn dood afgedaald in het dodenrijk om daar het evangelie te verkondigen aan hen die daar gevangenzaten (1 Petr. 3:19). In dezelfde brief lezen we dat bij Jezus geen bedrog was en dat Hij geen zonde gedaan heeft en dat Hij 'toen Hij uitgescholden werd, niet terugschold, en toen Hij leed, niet dreigde maar het overgaf aan Hem die rechtvaardig oordeelt' (1 Petr. 2:23). En dat Hij ons daarin een voorbeeld gegeven

heeft (vers 21) om niet te protesteren, om niet te twijfelen, om niet te wanhopen, om niet bang te zijn en niet uit te roepen 'Er klopt helemaal niets van', maar om het over te laten aan de Vader!

GELOVEN IS GEDULD HEBBEN

Dat is het derde wat ik in deze geschiedenis zou willen belichten. Op een nacht wordt Jozef, na ook nog het jarenlange vergeten en zwijgen van de schenker, uit zijn kerker gehaald, krijgt een hoge positie, en de farao legt de toekomst van zijn land in de handen van Jozef, 'deze man, in wie de Geest van God is', en dan wacht Jozef. Je zou zelfs kunnen zeggen dat hij talmt. Hij heeft alle mogelijkheden om Gods dromen werkelijkheid te laten worden. Het is geen enkel probleem om een stel soldaten naar Kanaän te sturen en daar zijn broers in de kraag te grijpen en ze te laten buigen voor zijn troon, hen daartoe te dwingen. Maar dat doet hij niet. Hij vergeldt geen kwaad met kwaad. Meer nog, hij trekt zijn leven niet uit de handen van God.

Hij wacht en heeft geduld. God leidt zijn leven. Dat is geen laksheid of gelatenheid, Jozef leunt niet knikkebollend achterover op zijn nieuwe troon. Maar hij doet wat voor de hand ligt om te doen. Hij tast koren op voor de ophan-den zijnde hongersnood. Ook van dat laatste is nog niets te zien, maar hij leeft dicht bij de woorden van God, en zo heeft hij – en terecht – de dromen van de grote koning verstaan. Daar zit ook een stuk bescheidenheid in ten opzichte van God, ik zou bijna zeggen, een bijde-dag-leven bij wat God geeft en laat zien. Natuurlijk denkt hij er heus wel aan hoe de dromen die hij gedroomd heeft aflopen. Maar hij laat de regie over aan de Heere. En dat is leerzaam in de tijd waarin wij leven.

GELOVEN IN GOD IS GEVULD MET LIEFDE

En daarom doorziet Jozef straks ook de weg van God in zijn leven. Als de droom

Eindelijk komen Jozefs dromen over de buigende korenaren uit: zijn broers buigen voor hem. (foto: Pixabay, Pexels)

dan eindelijk uitkomt dat zijn broers zich voor hem ter aarde neergeworpen hebben (Gen. 43:14) en het grote moment aanbreekt dat hij zich bekendmaakt aan zijn broers, overheerst niet de vergelding, maar de emotie en de liefde. Terwijl de broers meerdere keren voor hem knielen, lezen we dat zijn hart overstroomt van liefde en dat de tranen over zijn wangen lopen. Er staat ook nergens dat Jozef, eenmaal verhoogd tot onderkoning, zijn familie verzwegen heeft of onverschillig buiten zijn leven gezet heeft. Hij is altijd hun broeder gebleven. En daarom zegt hij ook niet: 'Om mij mijn gelijk te geven heeft God jullie hierheen gestuurd.' Hij zegt dat de Heere hem voor hen heeft uitgezonden – daarom is het gebeurd dat zij hem verkocht hebben – om hen en hun kinderen, een groot volk, in het leven te behouden. Hij houdt geen afrekening maar verkondigt hun de wijsheid en de liefde van God.

En ik denk dat je dat ook bij de Heere Jezus ziet. Er staat dat Hij de zijnen – ook Judas – heeft liefgehad tot het einde; er staat nergens in Johannes 13 dat Jezus de voeten van Judas overslaat. Paulus vertelt eigenlijk met dezelfde

woorden dat God zijn Zoon vooruit gezonden heeft om te lijden en te sterven en op te staan, opdat Hij daarin 'de Eerstgeborene zou zijn onder vele broeders' (Rom. 8).

In zekere zin hebben de broers, Juda voorop, niet begrepen wat zij deden toen zij Jozef overleverden aan de kooplieden en verkochten voor twintig zilverstukken.

Hij houdt geen afrekening, maar verkondigt hun de wijsheid en liefde van God

Zo dachten de overpriesters dat zij iemand onschadelijk maakten die een gevaar was voor hun positie en die misschien ook gevaarlijk was voor de broze relatie met de Romeinen. Jezus vraagt aan het kruis dan ook zijn Vader om hen te vergeven omdat zij niet weten wat zij doen. Omdat zij niet beseffen dat zij in feite als priesters het Lam van God gereedmaakten voor zijn offer, om een groot volk in het leven te behouden en de verstrooide kinderen van God te kunnen verzamelen (Joh. 11:51,52).

Het belangrijkste van Jozefs dromen is ook niet dat zijn broers voor hem zullen buigen, maar dat hij koning over hen

zal zijn en hen zo zal redden. Nogmaals, dat zie je alleen maar achteraf, als in het geloof de liefde heerst. En dat geldt in zekere zin ook voor ons leven de toekomst in. Niet ons eigen gelijk, niet onze visie die beter is dan die van anderen, niet wat wij weten, maar dat wij elkaar liefhebben en in alles elkaar verdragen en dragen is onze roeping.

De broers vertrouwen zijn liefde niet. Belangrijk element in het geloof is dat wij Gods liefde erkennen

GOD HEEFT HET TEN GOEDE GEDACHT

Als Jakob gestorven is, gaan de broers met elkaar naar het paleis van Jozef toe. Ze vertrouwen zijn liefde en ontferming niet. En Jozef weent opnieuw als hij dat merkt. Ik vind dat zo'n belangrijk element in het geloof dat wij de liefde erkennen – ik zeg niet begrijpen maar erkennen – die God voor ons heeft (1 Joh. 4:16a). Jozef is de weg van lijden gegaan ter wille van zijn broers. Daar komt het op neer. En zo is Jezus de weg van het lijden gegaan ter wille van heel de wereld, van ons ook. Dat is wonderlijk. Het is heel wonderlijk om na te zeggen dat God zijn Zoon gezonden heeft niet voor gelovigen maar voor zondaren. Maar daarvoor als eerste moeten de broers en wij buigen, voor die liefde.

En dan zegt Jozef een paar prachtige woorden. Wat misschien niet zo opvalt is dat één zin een herhaling is van de wanhopige woorden van zijn vader tegen zijn moeder, die smeekte om kinderen te mogen hebben: 'Ben ik in Gods plaats?' Nu knielen de kinderen van Lea voor de zoon van Rachel. Maar er is nog een zin: God heeft alles ten goede gekeerd, ook het kwaad. Het is niet vreemd om te zeggen dat de geschiedenis op bepaalde momenten een onontwarbare knoop was: Jakob

die treurt om het verlies van zijn zoon, Juda die gemeenschap heeft met zijn eigen schoondochter Tamar, Jozef die in de gevangenis zit en de jaren die maar voorbijgaan. Maar het bleek allemaal in de handen van God te zijn. Dat is de enige waarheid die Jozef te vertellen heeft en die zijn broers belangrijker moeten vinden dan hun eigen zonden.

En Jezus getuigde daarvan al voordat zijn lijden begon. Hij zei bij het graf van Lazarus dat God Hem altijd hoort,

dat was zijn enige gebed bij het open graf van zijn vriend. Hij beleed dat het moment van zijn sterven iets was tussen de Vader en Hem. Hij zei dat iedereen Hem alleen zou laten, maar dat de Vader altijd bij Hem zou blijven (Joh. 16:32). Jezus leefde het geloof in de betrouwbaarheid en de leiding van God. En uit dat geloof mogen wij leven.

Het is leerzaam om zo mens te zijn voor het aangezicht van God. Met gehoorzaamheid de dingen te doen die Hij ons opdraagt, vol vertrouwen op zijn beloften. Om niet rusteloos, in verwarring of onder het juk van de angst de toekomst in te gaan, maar met de zekerheid van God die regeert en vol ontferming ons leven beziet.

DE GESCHIEDENIS VAN JOZEF: EEN PROFETIE

Ik heb nu een aantal momenten uit de geschiedenis van Jozef naar voren gehaald, maar je zou ook kunnen zeggen dat de gehele geschiedenis een profetie is over wat zou gaan gebeuren met de komst van Jezus.

Het feit dat de vier broers van Jezus namen dragen die een belangrijke rol spelen in de geschiedenis van Jozef duidt daar al op: Jozef, Jakob, Juda en Simeon. Maar ook dat de man van Maria Jozef heet en diens vader Jakob.

Jozef wordt verkocht door Juda. Jezus ook door een Juda. De naam Judas is slechts de Griekse vertaling van zijn Hebreeuwse naam. Juda verkoopt Jozef weliswaar niet voor dertig maar voor twintig zilverstukken. Maar het is opvallend dat er een Joodse overlevering is, de XII Testamenten van de Patriarchen uit de eerste eeuw v.Chr., die vertelt dat Juda wel degelijk dertig zilverlingen kreeg maar er tien in zijn eigen zak stak, omdat hij een dief was.

Het leven van Jozef gaat door verandering en lijden heen, dat moet je van Jezus ook zeggen. Maar Jozef wordt verhoogd, krijgt een nieuwe naam en de grote koning geeft al wat hij heeft in zijn handen. Zo wordt dat ook gezegd, bijvoorbeeld door Paulus in Filippenzen 2, van Jezus: Hij heeft de gedaante van een slaaf aangenomen, maar God heeft Hem verhoogd en de naam boven alle naam gegeven.

In eerste instantie heeft alleen Egypte door dat Jozef iemand is die iedereen redden kan, voor de broers blijft dat verborgen. De bedekking wordt zelfs door Jozef in stand gehouden als hij doet alsof hij een vreemde voor hen is. Eerst moet er blijkaar staan dat heel de wereld naar Jozef toe komt om gered te worden. En als Jozef zich dan openbaart aan zijn eigen broers is dat een uur dat zij samen beleven. Er is geen ander bij. Die horen alleen op een afstand het wenen van hun heer. De broers zijn sprakeloos en kunnen pas voor het eerst weer iets zeggen als Jozef hen onder tranen een voor een omhelsd heeft. En als uiteindelijk alle stammen van Jakob zich bij hem voegen gaat Juda vooruit, hij is de eerste.

Het behoeft geen toelichting of uitleg, de overeenkomsten met Jezus, de wereld en zijn eigen volk zijn overduidelijk. En als de weg die Jezus en het evangelie van het Koninkrijk gaan, al 1700 jaar voor het begin van onze jaartelling zichtbaar worden, als een schaduw in het leven van een Joodse

We moeten niet rusteloos, in verwarring of onder het juk van de angst de toekomst ingaan, maar met de zekerheid van God die regeert en vol ontferming ons leven beziet. (foto: Tobi, Pexels)

jongen, hoeveel te meer mogen wij in onze tijd geloven dat Gods toekomst vastligt.

JOZEF, JUDA EN HIJ DIE KOMEN ZOU

Maar er is nog een zaak in de geschiedenis van Jozef die een helder profetisch licht laat zien: de relatie tussen Jozef en Juda.

Beiden nemen een bijzondere positie in tussen hun broers: Juda zal de voorvader worden van koning David en van de Messias zelf. Het zaad van Abram waardoor niet alleen Israël maar alle naties van de aarde gezegend zullen worden, zal geboren worden door de geslachten van Juda heen. Maar Jozef wordt de uitverkorene van zijn broeders genoemd in de zegen van Jakob en hij is degene die het eerstgeboorterecht krijgt (1 Kron. 5:1). Blijkbaar gaat er ook via hem een zegen de toekomst in. Na Jozefs dood zien we Juda en Jozef terugkeren in de twee verspieters: Kaleb uit de stam van Juda en Jozua in die van Efraïm, de zoon van Jozef. Jozua is degene die het volk het beloofde land binnenleidt, maar Kaleb is degene die vooropgaat bij de verovering van

de grootste vijanden, de Enakieten van Hebron. Later echter, na de regering van David en Salomo, gaan de twee weer uit elkaar. De tien noordelijke stammen scheiden zich af, de stammen van Jozef zullen daarbij de leiding nemen en Juda blijft met Benjamin over. Ze bestrijden elkaar en benijden elkaar totdat de Jozefstammen als eerste weggaan, in 722, tijdens de Assyrische ballingschap. Maar later zullen de Joden van Juda ook volgen, tijdens de Babylonische ballingschap en nog later in de steeds maar uitdijende diaspora. Totdat in onze dagen de stammen van Israël en de kinderen van Jakob weer thuiskomen, Juda voorop maar de anderen volgen. En wat we zien is dat de stamgebieden van Juda en van Jozef (Samaria: Efraïm en Manasse) door veel Joden maar zeker door de wereld beschouwd worden als een struikelblok voor de vrede. Het is als in de tijd van de verspieters, toen de twee die op de beloften van God gingen staan en uit geloof verder wilden gaan, een lading kritiek over zich heen kregen en bijna gestenigd werden omdat het

politiek gezien de tijd er niet naar was om verder te gaan.

Maar ondertussen gaat wel de profetie van Jesaja in vervulling, dat in de dagen van Gods Koninkrijk de strijd tussen Juda en Efraïm voorbij zal zijn. Dat gebeurt in onze dagen. De pioniers van het hartland van Israël vormen een geestelijke eenheid in hun geloof in Gods Woord.

Jozef en Juda hebben in hun dagen elk een zijde van de Messias laten zien: Jozef, het lam, de zoon van Rachel (lett. 'het schaap'), die door lijden heen verhoogd werd en die de wereld redde van de ondergang, en Juda, die wijst op de Messias, als de Zoon van David, wiens rijk geen einde zal hebben. En misschien is ook dat van belang: moest Juda(s), Jozef, Jezus wel overleveren omdat de Messias in de gestalte van de Zoon van David pas dan kan komen als Hij de weg van het lijden gegaan is. Hoe het ook zij, we hebben al veel in vervulling zien gaan wat het leven van Jozef profetisch liet zien. Het is gezegd, gekomen en gebeurd. En het feit dat Juda en Jozef nu een eenheid vormen, is misschien wel een teken dat de Messias, die beiden in één persoon is, spoedig zal komen.

In eerste instantie heeft alleen Egypte door dat Jozef iedereen redden kan, voor de broers blijft dat verborgen

We leven in een tijd van verwarring, waarin veel dingen veranderen en gebeuren en soms voelen we ons daarin machteloos.

Een stem in de profetie van Jesaja beaamt dat en zegt het volgende: 'Alle vlees is als gras en al zijn goedertierenheid als een bloem op het veld. Het gras verdort en de bloem valt af, maar het Woord van onze God bestaat in eeuwigheid.' Met dat geloof mogen we de toekomst in gaan.